

Sosyal Ağların Sınıf İçi Değer Yapısı ve İstenmeyen Öğrenci Davranışları Üzerine Bir Derleme Çalışması

A Compilation Study on the Value Structure of Social Networks and Undesired Student Behaviors in Classroom

Mine Bayar¹, Erdoğan Şama²

Öz

Bu çalışmanın amacı; sosyal ağların sınıf içindeki istenmeyen öğrenci davranışları ve sınıf içi değer yapısı üzerine bir derleme çalışması yapmaktır. Bu çalışmaya göre öğrencilerin sosyal ağları kullanmaları çeşitli sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Bu bağlamda sınıf içinde en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları saygısızlık, şiddet ve konuşma üslubunda yanlışlıklar şeklinde sıralanabilir. İstenmeyen davranışların nedenleri dışsal nedenler ve içsel nedenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Öğrencilerin sosyal ağları amacına uygun olarak kullanmalarına yönelik konferans, seminer ve paneller verilebilir. Ayrıca istenmeyen öğrenci davranışlarının azaltılması amacıyla öğretmen-öğrenci-aile işbirliğini sağlama konusunda ortak birtakım etkinlikler yapılabilir.

Anahtar kelimeler: sosyal ağlar, değer, istenmeyen öğrenci davranışı.

Abstract

The aim of this study is to observe the effects of social networks upon undesired behaviors of students and the values of the classroom. According to this study, it is obvious that using social networks results in various outcomes. In this regard, the most undesired students' behaviors can be classified disrespect, violence, and inappropriate communication attitudes. Undesired behaviors occur because of inner and outer reasons. Conferences, seminars, and panels should be provided for using social networks in an effective way. In order to decrease students' undesired behaviors can be organized different activities for student-teacher-parent cooperation.

Keywords: social networks, value, undesired student behavior.

Gönderim Tarihi (Received): 7 Şubat 2019
Kabul Tarihi(Accepted): 24 Nisan 2019

¹Doktora Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı, minebayar0815@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3902

²Dr. Öğretim Üyesi, Gazi Üniversitesi, esema@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3423-8004

Giriş

Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle beraber geliştirilen araç ve gereçlerin insan yaşamı üzerine olan etkisi giderek artmaktadır. Bu bağlamda teknolojik araç gereçler insanlar için vazgeçilmez olduğu; teknoloji çağı olarak adlandırılan bu dönemde insanların teknolojiye bağımlı hale geldiği ve kontrolünün zor olduğu görülmektedir. Bilim ve teknoloji üretkenlerin öncelikli amacının insan hayatını kolaylaştırmaktır. Bu amaçla yapılan teknolojik araçlardan en göze çarpanı bilgisayarlardır. Bilgisayarlar sayesinde birçok işler kolay bir şekilde yapılmaktadır. Ayrıca bilgisayar aracılığı ile kişiler arası iletişim kurmak da kolaylaşmıştır. Teknolojinin sürekli gelişmesi neticesinde tabir yerindeyse evrim geçiren bilgisayarlar akıllı telefonlarla beraber insanların ceplerine kadar girmişlerdir. Kolay taşınabilirlik sayesinde cep telefonu insanlar arasında azımsanmayacak oranda artmıştır. Kitle iletişim araçlarının kullanım oranının artması ve kullanım yaşının gittikçe düşmesi bu durumun en somut örneğidir. Kitle iletişim ağlarının bu hızlı yayılışı insanlar arası sözlü iletişimin azalmasına ve ikili ilişkilerin zayıflamasına neden olmaktadır (Özmen, Aküzüm ve Sünkür, 2012).

Kitle iletişim araçlarının temelde bireyler arası iletişimi sağlama ihtiyacı gereği ortaya çıktığı ifade edilmekte olup normal yaşam, eğitim ortamları, işyerleri vb. birçok alanda etkin şekilde kullanılmaktadır (Karal ve Kokoç, 2010). Bu durum bireylerde kitle iletişim araçlarını zorunlu olarak kullanma hissi yaratmaktadır. Artık toplumun neredeyse hepsi bu araçları kullandığı için kullanmayan kişilerin olması düşünülemez hale gelmiştir. Günümüzde bireyler arası iletişimi sağlayan araçların başında sosyal ağlar gelmektedir (Vural ve Bat, 2010). Son dönemlerde yapılan çalışmalarda sosyal ağların kullanım oranının giderek arttığı ve sosyal ağların günlük yaşam için vazgeçilmez olduğu vurgulanmaktadır. Sosyal ağlar çok çeşitli olmakla birlikte dünya genelinde ve ülkemizde en yaygın şekilde kullanılanları Facebook ve Twitter'dır (Şener, 2009; World Internet Stats, 2010).

Sosyal ağlar, genellikle ortak özelliklerden (bölge, meslek, okul, akraba vb.) hareketle yola çıkan, çok sayıda üyesi bulunan ve üyelerin birbirleri ile ilgili daha fazla bilgi alışverişi yapabildikleri ortamlar olmaları nedeniyle çok popüler olmuş, bireylerin birbirleri ile bağlantı kurmasında en çok tercih edilen iletişim biçimi olarak hızla yaygınlaşmıştır (Akkoyunlu ve Soylu, 2011). Sosyal ağların eğitim ortamlarında da kullanılması; getirdiği faydaların yanı sıra bazı problemlere de yol açmaktadır. Sosyal ağların içeriğindeki olumsuz paylaşımlar öğrenci davranışlarını etkilemekte ve öğrencilerde informal öğrenmelerle bazı olumsuzluk sonuçlara neden olmaktadır. Böylece sınıf içi değer yapısı bozulmakta ve istenmeyen öğrenci davranışları oransal olarak artmaktadır (Gülbahar, Madran ve Kalelioğlu, 2010).

Sosyal ağların bilinçsiz kullanımının etkilediği unsurlardan biri olan değerler; bireyler arası ortak kurallar olarak kabul edilen olgulardır. Bu olgular geçmişten günümüze aktararak ve birikerek gelmektedir. Değerler; toplum içi yaşayışı organize edici rolünden dolayı bireyler ve bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları toplumlar için büyük önem arz etmektedir (Özensel, 2003). Her birey içinde yaşadığı kültür ortamının kuralları veya kararlarını benimseyerek kendinden sonra gelecek olan nesillere aktarmaya çalışmaktadır. Bahsedilen bu kurallar, toplum içinde yazılı olmayan; gelenek, değer ve adet diye adlandırılan unsurlardır. Değerler, yazılı olmaması ve bireylerin uyma zorunluluğu olmamasına karşın işlevini yitirmezler (Vural ve Coşkun, 2011). Bireyler toplum içinde sergiledikleri hareketlerin doğruluğunu ya da uygunluğunu benimsemiş oldukları değerlere göre yargılamaktadırlar. Değerler sabit olmamalarından ötürü değişim ve gelişim içerisindedir. Günümüz dünyasında bireyler, hareketlilik ve iletişim sağlayan kitle iletişim araçlarını kullanmaları sonucunda çok sayıda ve farklı değerlerin etkisi altına girmektedir (Akbaş, 2004).

Sosyal ağ kullanımının artması sonucunda bunun eğitim ortamlarını olumsuz etkilediği ve sınıf yönetiminin sağlanması noktasındaki güçlüklerin ortaya çıktığı görülmektedir. Sınıf içinde öğretmenin yönetmesi gereken etkinlikler; sınıf ortamının yönetimi, ikili ilişkilerin yönetimi, plan-program etkinliklerinin yönetimi, davranış yönetimi ve zaman yönetimi olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır (Başar, 1999). Sınıf yönetiminin davranış yönetimi boyutu öğretmene öğrenci davranışları ile yakından ilgilenme ve sorun yaratıcı davranışları olumlu olanları ile değiştirme ve düzeltme sorumluluğu yüklemektedir. Öğrenci davranışlarının yönetilmesi, öğretmenin sınıf yönetimini

sağlaması açısından önemlidir (Ağaoğlu, 2002). Sınıf içinde yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarının temelinde birçok etken bulunabilmektedir. Olumsuz davranışların temelinde yatan sebeplere bakıldığında sosyal ağların bilinçsizce kullanımı önemli bir yere sahiptir (Çapri, Balcı ve Çelikkaleli, 2010).

İlgili çalışmanın amacı, sosyal ağların istenmeyen öğrenci davranışları ve değerlerin üzerine bir derleme çalışması yapmaktır. Bu bağlamda araştırmacılar sırası ile bu konuda yapılmış makale, kitap ve tezleri taramışlardır. Bu amaç doğrultusunda ilgili çalışma sırasıyla "sosyal ağ, öğrencilerde sosyal ağ kullanımı, öğrenciler arasındaki değer yapısı ve sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları" başlıklarını içermektedir.

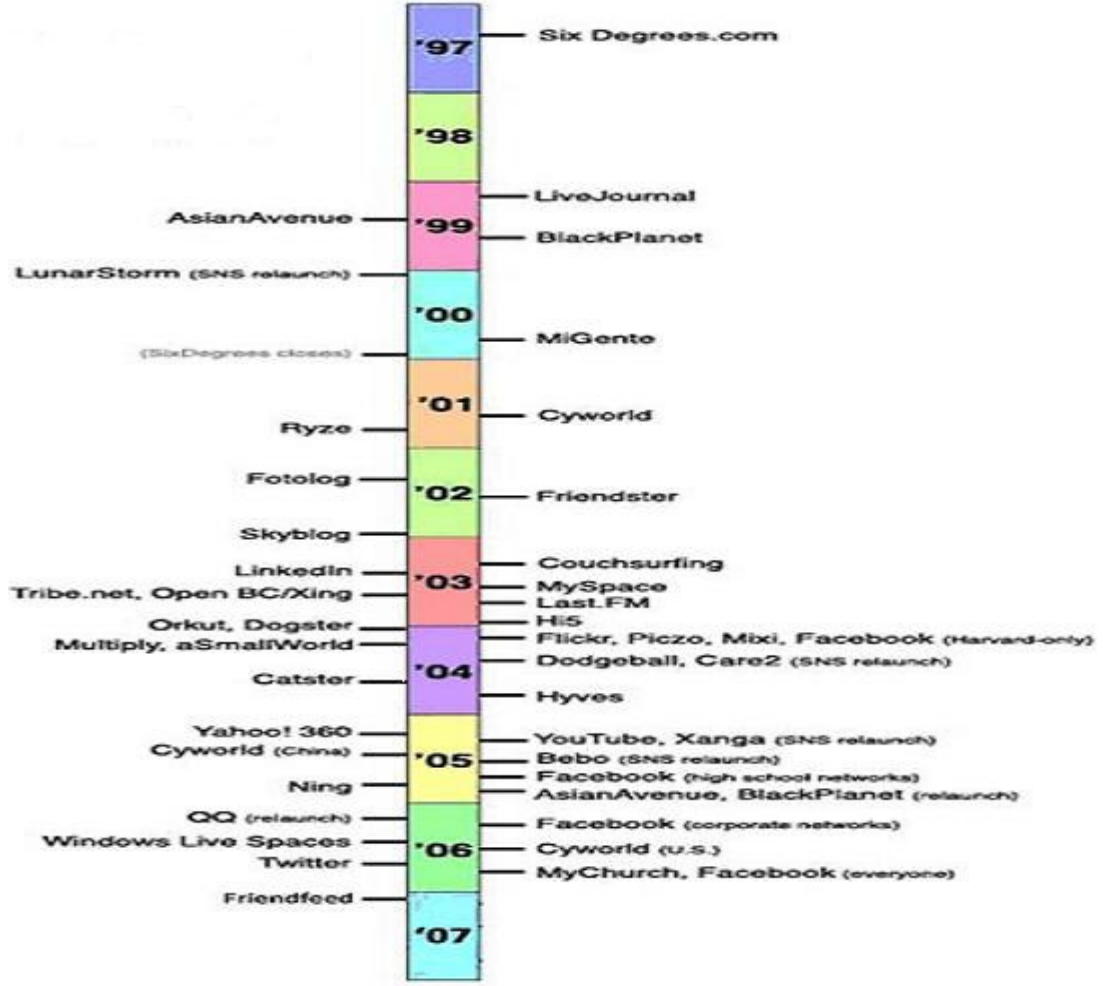
Sosyal Ağ

Türkiye ve dünyada her geçen gün internet kullanıcı sayısı ve bu kullanıcıların internet başında geçirdikleri zaman hızla artmaktadır. Sosyal ağ terimi ilk olarak 1954 yılında Barnes tarafından "Sosyal ağ, bireyler arasındaki rastlantısal çalışmalardan ailevi bağlara kadar uzanan ilişkilerin bir haritasıdır." olarak tanımlanmıştır (Akt. Onat ve Akikılıç, 2008). Başka bir tanıma göre internet ortamında insanların kendilerini tanımlayarak her kültürden insanlarla iletişime girdiği ayrıca günlük yaşamda kullandığı jest ve mimik hareketlerini simgeleyen sembollerle duygu ve düşüncelerini sanal olarak ifade ettiği, bu şekilde iletişim kurduğu ortamlar "sosyal ağ"lardır (Karabatak ve Koç, 2011). Ayrıca sosyal ağ sınırlı bir sistemde bireylerin, açık veya yarı açık profiller oluşturmasına imkân veren, bağlantısı olan kullanıcıların listelendiği ve bu kullanıcılar arasında paylaşımın olduğu web tabanlı hizmetlerdir (Boyd ve Ellison, 2007). Bu tanımlar ışığında sosyal ağlar, belirli amaç doğrultusunda insanların duygu ve düşüncelerini paylaşmalarını ve birbirleriyle haberleşmelerini sağlayan sanal topluluklar şeklinde ifade edilebilir.

Sosyal ağların genel özelliklerini Özkan ve Mckenzie (2008) şu şekilde özetlemişlerdir:

- Sosyal ağların birçoğu kullanıcılara e-posta, chat, anlık mesajlaşma, dosya paylaşımı, fotoğraf paylaşma gibi çeşitli imkânlar sunar. Bu imkânlar sayesinde kullanıcıların etkileşimi kolaylaşır.
- Sosyal ağların büyük bir çoğunluğu ücretsizdir.
- Sosyal ağlar kullanıcılara çevrimiçi olarak kendi profillerini oluşturarak kendi sosyal ağlarını ortaya koymalarını sağlar.
- Sosyal ağlar kullanıcılarının veri tabanını tutar ve böylece kullanıcılar arkadaşlarını kolaylıkla bulabilir, gruplar oluşturabilirler ve kendileri ile ortak zevkleri olanlarla paylaşımında bulunabilirler.
- Sosyal ağlar kullanıcının gizlilik kurallarını ve kendi erişimlerini kendilerinin düzenlemesine imkân verir. Ayrıca kullanıcılar hangi derece, ne kadar ve ne paylaşmak istediklerine belirleyebilirler.
- Sosyal ağlar, birey temelli kişisel çevrimiçi topluluklara odaklanır.
- Sosyal ağların birçoğu kullanıcılardan gelen dönütlere göre yeni özellikler ekler ve bu özellikleri geliştirirler.

Şekil 1. Belli başlı ağların açılış tarihleri

(Kaynak; Büyüksener, 2009)

Büyüksener (2009) yılında hazırladığı “Şekil 1” sosyal ağların ilk kurulduğu 1997 yılı ile 2007 yılları arasında açılan sosyal ağların tarih şeridini göstermektedir. Bu tablodan anlaşıldığı üzere ilk kurulan sosyal ağ 1997 yılında kurulan SixDegrees.comdur. Daha sonraki yıllarda sosyal ağların sayısında artış görülmektedir. Özellikle 2003-2006 yıllarında sosyal ağ sayısında önemli bir artış söz konusudur. Bu bağlamda en bilinen sosyal ağlar Myspace, Flickr, Hi5, Youtube, Windows Live Space, Twitter ve Facebook gibi sitelerin de 2003-2006 yılları arasında açıldığı görülmektedir.

Sosyal ağlar ilk ortaya çıktıklarında kullanıcıları yaşadığı yer, ilgi alanı ve eğitim gördüğü okullara göre onları bir araya getirmeyi hedefleyen bir yapıda bulunmaktaydı (Genç,2010). Günümüzde sosyal ağlar, tüm internet kullanıcıların üye olmasına fırsat vermektedir.

Büyüksener (2009) çalışmasında sosyal ağların kullanımına göre şekillenerek beş ayrı kategoride sınıflandırılabileceğini ifade etmiştir (Şekil2).

Şekil 2. Sosyal ağlarda sınıflandırma

SOSYAL AĞLARDA SINIFLANDIRMA					
KATEGORİ	Arkadaşlık ve Çevre Edinme	Sosyal İş Ağları	Çöpçatanlık Ağları	Mezuniyet Ağları	Marka Sosyal Ağları
AMAÇ	Sosyal Çevre Odaklı	Kariyer ve İş Geliştirme	Ruh Eşini Bulma, Evlilik	Mezunlar ve Aynı Okul Okuyanlar	Marka Tutkunları Marka Elçileri
	  	 	 	 	
<p>* Sosyal Ağlar burada verilen marka örnekleri ile sınırlı değildir. Sınıflandırmayı örneklendirmek için seçilmişlerdir</p> <p>* Facebook 2004 yılında Harvard Üniversitesi öğrencilerini bir araya getiren bir sosyal paylaşım sitesi olarak kuruldu. Ancak diğer kategorilerde hizmet ediyor.</p>					

(Kaynak; Büyüksener, 2009)

Büyüksener'in (2009) yaptığı sınıflandırma incelendiğinde Facebook sitesinin üç farklı kategoride de yer aldığı görülmektedir. Facebook sosyal ağı Harvard Üniversitesi öğrencilerini bir araya getirmek için kurulmuştur. Facebook kuruluş amacı ile sosyal ağlarda sınıflandırma tablosunda “Mezuniyet Ağlarına” girmektedir. Facebook sonraki yıllarda sosyal çevre edinme, arkadaşlık, ruh eşini bulma ve evlilik gibi farklı amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. Facebook sitesinin bu amaçlarla kullanılması Facebook'un Büyüksener (2009) sınıflandırmasında “Arkadaşlık ve Çevre Edinme” ve “Çöpçatanlık” kategorilerine girmesine de neden olmuştur. Kısacası kullanıcıların sosyal ağları kullanım şekilleri sosyal ağların birden fazla kategoriye girmesine sağlayabilir.

Sosyal ağ siteleri, kişilerin arkadaşlarıyla iletişim kurmalarını, yeni arkadaşlar edinmelerini, eski arkadaşlarını bulmalarını, video, fotoğraf, metin ve ses dosyası paylaşma, grup kurma ya da sayfa oluşturma, paylaşılan dosyalar hakkında yorum yapabilme gibi kullanıcıya sağladığı birçok özelliğin yanında kullanıcıların çeşitli uygulamaları ve oyunları kullanmalarına olanak vermektedir. Sosyal paylaşım ağları hayatın her alanına girmiştir. Bu alanlar insanların ilgilerini, hobilerini, bilgilerini, beğenilerini ve fikirlerini paylaşmalarına imkân vermektedir. İşte insanların ilgileri doğrultusunda bu alanlar kullanılmakta ve bu bağlamda paylaşım ağları kullanımını etkileyen birçok etkenin olduğu ifade edilebilmektedir. Sosyal ağların yaygın bir kullanımının olması, bu ağların güvenliğini zorunlu kılmaktadır. Gizlilik konusu sosyal paylaşım ağlarının kullanımı etkileyen unsurların başında gelmektedir. Yapılan çalışmalar kullanıcıların sosyal paylaşım ağlarında kişisel bilgilerinin korunması konusunda bilgili olmadıklarını ortaya koymaktadır (Acquisti ve Gross, 2006). Ayrıca sosyal paylaşım ağlarında insanlar, günlük hayatta tanımadıkları insanlara vermek istemeyecekleri gizli bilgileri rahatça paylaşmaktadırlar. Aslında insanlar iletmek istediklerini kişiler dışında sanal ortamda yayınladıklarının farkında değildirler. Birçok sosyal paylaşım sitesinde gizlilik ayarları yer almaktadır. Bu ayarlar sayesinde kullanıcılar paylaşımlarını tüm arkadaşlarıyla ya da özel arkadaş grupları oluşturarak kişilere özel paylaşımlarda bulunabilmektedirler.

Sosyal paylaşım ağların kullanımı etkileyen diğer bir konu ise güvenidir. İnsanların günlük hayatlarında iletişim kurarken güven ne kadar önemli ise sanal ortamda da o denli önemlidir. Yapılan araştırmalarda sosyal paylaşım ağlarında güven konusu incelendiğinde, bu kavramın iki boyutu olduğu görülmektedir. Bunlar kullanıcıya olunan sosyal ağa güven ve sosyal ağlardaki kişilere güvenidir

(Dwyer, 2007). Ayrıca bireylerin kişisel özellikleri sosyal paylaşım ağları kullanımını etkileyen diğer bir unsurdur. Çalışmalar, örneğin içedönük bireylerin günlük hayatta yüz yüze iletişime girmekte yaşadıkları güçlükleri çevrimiçi ortamlarda telafi ettikleri görülmektedir (Amichai- Hamburgeri, 2002).

Sosyal ağ uygulamaları yapılandırmacı yaklaşımdaki birçok pedagojik noktayla alakalı olduğu ifade edilmekte ve ayrıca bu araçlar aktif öğrenme, sosyal öğrenme, uygulama ve öğrenme gibi pedagojik yaklaşımları desteklemektedir (Ferdig, 2007). Sahip olduğu özelliklerden dolayı sosyal ağları eğitim amaçlı kullanmak mümkündür. Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde sosyal ağları kullanmaları ve anlamaları bu tür sosyal ağları sorgulamaları ve eleştirmelerinin önemli olduğu belirtilmektedir özellikle K12 öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerilerinde bu ortamların etkisi üzerinde durulmaktadır (Özkan ve McKenzie, 2008). K12 öğrencileri okullarında Bilgi Teknolojileri ve Yazılım dersiyle bilgi okuryazarlığı konusunda eğitim görmektedirler. Uygulamalı olarak sosyal medyanın eğitimde kullanılmasıyla özellikle küçük yaş grubu öğrencilerin dikkati çekilerek bu ağların daha yararlı kullanılması sağlanabilmektedir.

Öğrencilerde Sosyal Ağ Kullanımı

Günümüzde sosyal ağların kullanım oranı gittikçe artmaktadır. Sosyal ağlar, her yaşta insanın etkin kullanabileceği kolaylıkta tasarlanmasından dolayı sosyal ağların kullanım yaşı günden güne düşmektedir. Günümüzde insanların yoğun iş temposu içinde bulunmaları, kendilerine ayıracak vakit bulamamaları gibi sebepler sosyal ağların kullanımını artırmaktadır (Şahin, Sarı, Özer ve Er, 2010). Bireylerin kısıtlı olarak buldukları boş zamanlarda sosyal ağlara yönelmeleri de sosyal ağların giderek yaygınlaşmasında önemli bir faktördür. Son dönemlerde yaşanan teknolojik gelişmeler bireylerin her ortamda kolaylıkla internete ulaşabilmelerini ve sosyal ağları ziyaret edebilmelerini sağlamaktadır (Özkan ve McKenzie, 2008; Vural ve Bat, 2010).

Sosyal ağlara erişim ve sosyal ağların kullanım kolaylığı insanların her fırsatta sosyal ağları kullanma isteği meydana getirmektedir. İnternete kolay ulaşmaları ve internetin ucuz olması nedeniyle öğrenciler internet başında daha fazla zaman geçirmektedir. Ancak uzun süre internet başında kalma birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Öğrencilerin uzun süre internet başında kalmaları, buna internet bağımlılığı da denilebilmekte, öğrencilerin gelişimi için birçok olumsuz sonuç doğurabilmektedir. Özellikle internet bağımlılığı gençleri olumsuz etkilemektedir. İnternet bağımlılığı, ergenler arasında daha hızlı bir yayılım gösterme potansiyeline sahiptir (Cengizhan, 2005; Doğan, 2013). İnternet bağımlılığı, bireyin internet kullanımında kendini kaybetmesi, kontrol edememesi ve bunun sonucu olarak psikolojik, sosyal ve akademik hayatında sorunlar yaşaması şeklinde tanımlanabilir (Davis, 2001). Başka bir tanıma göre internet bağımlılığı, bireyin hayatında psikolojik, sosyal, okulla veya işle ilgili sorunlar oluşturacak şekilde internet kullanması olarak tanımlanmıştır (Beard ve Wolf, 2001). Bu tanımlardan yola çıkarak internet bağımlılığı, kişinin internet kullanımı konusunda kendine hâkim olamaması sonucunda kişinin fiziksel, psikolojik ve sosyal sorunlar yaşamasıdır.

Beard ve Wolf (2001) bir kişiye internet bağımlısı tanısı koyulabilmesi için birtakım ölçütler belirlemişlerdir. Bunlar:

- Zihinsel meşguliyet,
- Doyum için internet başında kalma süresini arttırmak,
- İnternet başında geçirilen süreyi kontrol edememe,
- İnternet başında geçirilen süreyi kontrol etme girişimlerinde hissedilen huzursuzluk, öfke ve huysuzluk ile
- Kullanımdan kaçınmaya çalışırken zamanından fazla vakit geçirmektir.

Bunların dışında internet bağımlılığını belirlemek için bazı bilim insanları başka ölçütler geliştirmişlerdir. Örneğin Goldberg (1996) ağda geçirilen zamanı arttırma isteği, ağla ilgili hayal kurma, planlanan süreden daha fazla internette kalma, sürekli fiziksel, psikolojik ve sosyal sorunlar yaşama ölçütlerini ortaya koymuştur. Ancak, bu belirtilerin görülmesine rağmen bireyin yaşamının

önemli alanlarını (ilişkilerini, işini, sağlığını, akademik başarısını) sorumluluklarını olumsuz yönde etkilemiyorsa bu kişilere bağımlı demenin mümkün olmayacağı vurgulanmaktadır (Greenfield, 2011). İnternet bağımlılığı yaygınlığı, yaş, ölçeklerdeki farklılıkları, tanı kriterleri, örneklem sayısı ya da kültürel gibi değişikliklere paralel olarak değişiklik göstermektedir.

Ülkemizde yapılan araştırma sonuçlarına göre internet bağımlılığı yaygınlığı %4 ile %18 arasında değişiklik göstermektedir (Çam ve Nur, 2015; Doğan, 2013; Durak, Batıgül ve Kılıç, 2011). İnternet bağımlılığı her yaşta kullanıcılar arasında görülebilecek bir rahatsızlıktır. Fakat ergenlik döneminin, gelişim özelliklerinden dolayı internet bağımlılık riskini artırabileceği belirtilmiştir (Ceylan, 2008). İnternet kullanımı özellikle ergenler arasında çok hızlı bir şekilde yayılmaktadır. TÜİK Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 2017 yılında 16-24 yaş kişilerin internet kullanım oranı %87,2 olarak saptanmıştır. Bu oran diğer yaş grup kullanıcılarına kıyasla oldukça fazladır. İnternet gençler arasında sosyal ortamın en önemli parçası haline gelmiştir. Çevrimiçi iletişimler yüz yüze iletişimlerin yerine almaya adaydır. Özellikle yalnız veya insanlarla yüz yüze iletişimi zayıf gençlerin interneti daha çok iletişim amaçlı kullandığı görülmektedir. Gross (2004) yaptığı çalışmada ergenlerin %55'nin çevrimiçi sosyal iletişim ağlarında profilleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar açıkça göstermektedir ki sosyal ağların kullanımı öğrenciler arasında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

İnternet kullanımı sadece ergenler için değil küçük yaş grupları için de büyük bir tehlike haline gelmiştir. Çocuklar ilerleyen teknolojinin sonucu olarak bilgisayar ve benzeri ürünlere bağımlı olarak yetişmektedirler (Akkoyunlu ve Tuğrul, 2002). Eğer sosyal ağlar bilinçli kullanılırsa kişilerin faydasına olabilmektedir. Bu nedenle çocukların bu ağların yararlı bir şekilde kullanmaları yönünde onlara rehberlik yapılması gerekmektedir. Küçük yaşta bireylerin kendi yöntemleri ile sosyal ağları bilinçli şekilde kullanmayı öğrenmeleri oldukça güçtür. Küçük yaşta çocuklara teknoloji okuryazarlığı kazandırma görevi başlangıçta aileye düşmektedir. Çocukların sosyal ağları kullanmaya başlamaları öncelikle aile kontrolünde olmalıdır (Akkoyunlu ve İsmailov, 2009).

Sosyal ağlar içinde barındırdığı unsurlar soyut olarak düşünemeyen küçük yaş kategorilerindeki çocuklarda olumsuz izler bırakabilir ve çocukların davranışlarında negatif yöne doğru kaymasına neden olabilir (Şener, 2009). Bu negatif yönlü değişim çocukların gerek kendi sosyal yaşamlarında gerekse eğitim kurumlarındaki kişisel durumlarında görülebilmektedir. Çocukların erken yaşlarda sosyal ağları etkin şekilde kullanmaya başlamaları çocuklarda bazı kavram kargaşalarına sebep olmaktadır (Öztürk ve Akgün, 2012). Çocuklar kendi sosyal yaşamlarında bulunan kültüre ait unsurlar ile sosyal ağlar yoluyla informal olarak edinilen diğer unsurlar arasında çelişki oluşmaktadır (Ekici ve Kıyıcı, 2012). Öğrencilerdeki bu karmaşa bazı davranış değişikliklerine ve benimsemiş oldukları değerlerde bozulmalara sebep olmaktadır.

Öğrenciler Arasındaki Değer Yapısı

İlgili literatür tarandığında değer kavramına ilişkin farklı tanımlamaların olduğu görülmektedir. Bazı bilim insanlarına göre değer kavramı yaşam tarzındaki seçenekler şeklinde ifade edilirken Morris (1956) bakış açısı şeklinde ele almıştır (Devos ve Hippler, 1969). Değerler bir kişi ya da sosyal bir birlik olarak bir toplumun mensuplarının büyük bir çoğunluğu tarafından doğru olarak algılanan, toplumdaki bireylerin duygu ve düşüncelerini ortaya koyan standartlar, ahlaki prensipler ve inançlar bütünü olarak açıklanabilir (Collins, 1991; Erdoğan, 1976; Kızılçelik ve Erjem, 1992). Bir başka bilim insanı ise değer kavramını, kişilerin kendileri ve diğer bireyler hakkında yaptıkları yorumlamaları, yaşanan vakıaları açıklamaları ve ortaya koydukları davranışlar arasında tercih yapmaları ve bunların normal olarak karşılanması için işe koştukları kıstaslar bütünü olarak tanımlamıştır (Schwartz, 1992). Değer kavramı Cavalli-Sforza (1993) tarafından ise bireylerin bir konu hakkındaki karar verme süreçleri esnasında bireyler için yol gösterici kılavuzluk rolünü yerine getiren temel duygu ve düşünceler şeklinde tanımlanmıştır. Güngör (2010) ise değer kavramını bir bireyin diğer bireyleri, talep ve amaçlarını, davranış kalıplarını değerlendirme sürecinde kullandıkları kıstas olarak açıklamıştır. Ancak ilk çalışıldığı günden bugüne değin değerler üzerine bilim insanları

çalışmalar gerçekleştirmiş olsalar da henüz herkes tarafından kabul edilen ortak bir değer tanımlaması mevcut değildir (Dilmaç, 2002).

Değer kavramının nasıl tanımlandığından öte hangi anlamlarda kullanıldığı daha önem arz etmektedir. Bu bağlamda değerler genel olarak bakıldığında bilim insanları tarafından kültür kaynaklı değerler, toplum ve kurum kaynaklı değerler, çalışma ve iş kaynaklı değerler ve kişi kaynaklı değerler olmak üzere dört başlık altında ele alınmıştır (Rokeach ve Ball-Rokeach, 1989).

Değerler sadece kişisel anlamda değil aynı zamanda toplumsal anlamda da ele alınması gereken bir kavramdır (Anar, 1983). Değerler hangi başlık altında olursa olsun kişisel duygu, düşünce, tutum ve tavırları etkilemesinin yanı sıra zihinsel süreçler üzerinde de etkileri olduğu aşikârdır. Tüm bunların yanı sıra kuşkusuz değerler kültürel motifleri ortaya koyması ve kültür hakkında birtakım çıkarımlara varılması açısından önemlidir (Hofstede, 1984; Kağıtçıbaşı, 1981; Rokeach, 1973; Schwartz, 2006). Bundan dolayı değerler üzerine çalışmalar yapan başlıca bilimler olan psikoloji, sosyoloji ve antropoloji alanlarında ortaya konulan görüşlerin birbirleri ile örtüştüğü görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 1981).

Bir toplumun kültür etkisi altında kalan davranışları, o toplumun değerlerini yansıtmaktadır. Her toplumun kendi has kültürü olduğundan, her kültürün de kendine özgü değerleri vardır. Değerler toplumdan topluma değişebileceği gibi, bazı değer bazı toplumlarda ortak olarak kabul görmektedir. Bunun yanı sıra her bireyin kendi değer yapısı olabilir (Aydın, 1997). Kişinin değerleri, kişilerarası iletişimden doğrudan ya da dolaylı yoldan doğan, sevgi, adalet, dürüst olma, saygı, açık düşünebilme ve bağlılık gibi kişisel değerlerdir (Kuçuradi, 1995).

Her birey dünyaya geldiği toplumun kültürüne has özellikleri ile donatılarak yetiştirilmektedir. Bu sebepten ötürü dünya üzerinde var olan kültürler her gün, her saat, her dakika ve hatta her an gelişerek bir sonraki nesillere aktarılmaktadır (Yalar ve Yanpar Yelken, 2011). Böyle bir işleyişin olduğu toplumumuzda büyümekte olan her çocuk bize ait değerleri öğrenerek ve benimseyerek yetişmektedir (Yazıcı, 2006).

Her birey kendine ait bir değer yapısı geliştirerek yetişmektedir. Bireylerin sahip oldukları değerlerin doğruluğu ya da yanlışlığı toplum içinde kabul gören düşüncelere göre değişmektedir (Balcı ve Yelken, 2010). Öğrenilmiş ve benimsenmiş olan her değer kişinin hayatının her aşamasında sergilediği davranışlara yansımaktadır (Sarı ve Doğanay, 2009). Bu durum kişinin kendisini ifade edebilmeye başladığı günden itibaren devam etmektedir. Bu süre içerisinde kişinin sahip olduğu değerleri okul içindeki arkadaş çevresiyle olan ilişkisinde görebilmek mümkündür (Başol ve Bardakçı, 2008). Kişiler arası bu etkileşim ve her kişinin kendi değer yapısına uygun davranışları sergilemesi o grubun ortak bir değer yapısı oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bireylerin farklı sosyal çevrelerde, farklı kültürleri benimsemiş ailelerde yetiştiği düşünüldüğünde ortak bir değer yapısı oluşturmanın zorluğu daha net anlaşılmaktadır (O'Brennan, Bradshaw ve Furlong, 2014). Başlangıçta bazı olumsuz durumları oluşturan bu karmaşa günden güne artarak ortak hareket etme aşamasına gelmiştir. Bu süreçte grubun içindeki kişiler grup içinde kendi değer yargılarından uzaklaşabilir diğer arkadaşlarının davranışlarından etkilenerek bir davranış değişikliğine yönelebilmektedir (Fırat, 2010). Bu davranış değişikliğinin iki yönlü bir değişiklik olduğu unutulmamalıdır. Değiştirilen her davranışın daha doğru bir davranış ile değiştirilmesi her zaman mümkün olmamaktadır (Reinke, Herman, ve Stormont, 2013). Çeşitli baskılar altında ve bazı durumlarda bireyler grubun ortak çıkarlarına uygun olarak olumsuz davranışlar edinebilirler (Ceylan, 2012). Çocuklar informal olarak bazı davranışları benimseyerek içinde buldukları grubun dışındaki ortamlarda sergileyebilmektedirler. Çocukların sahip oldukları kendi değer yapısı ile grubun değer yapısı bazı durumlarda birbiriyle çelişmektedir. Böyle durumlarda çocuk kendi zihin yapılandırmasında üstün gelen davranışı sergilemeye devam etmektedir (Ceylan, 2012).

Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları

İstenmeyen öğrenci davranışları geçmişten günümüze her sınıf düzeyinde karşılaşılan en önemli eğitim sorunlarından birisidir (Sarıtaş, 2006). Öncelikle önemli bir eğitim sorunu olan sınıf içi istenmeyen davranışların ne olduğunu açıklamak gerekmektedir. Bu nedenle Finn, Scott ve Fish

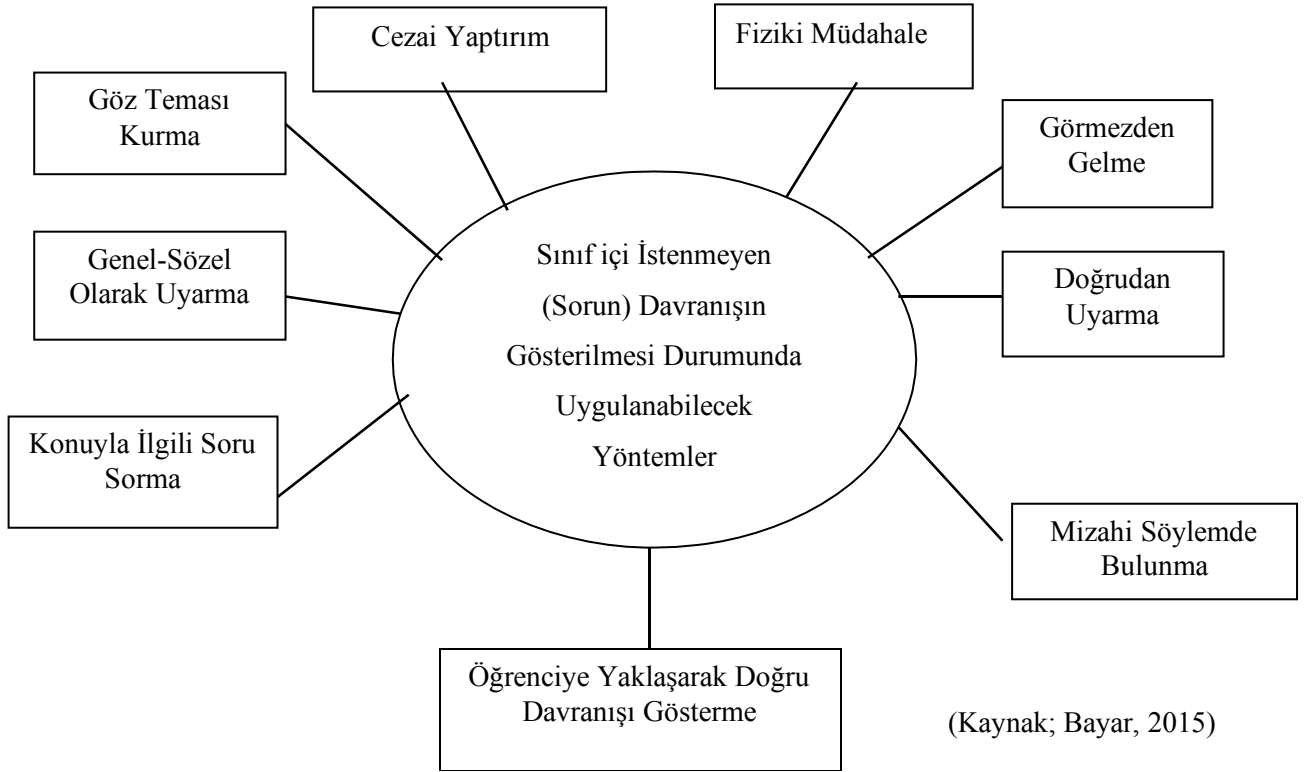
(2008), çalışmalarında istenmeyen davranışları 1. Derse geç kalma ve dersi bölme, 2. Derste sürekli konuşma, 3. Görevleri tamamlamama ve yönergeleri takip etmede yetersiz olma, 4. Öğretmene karşı yalan söyleme, 5. Sınıf ortamını bozma, 6. Arkadaşlarıyla kavga etme, 7. Okul ortamında belaya karışma, 8. Alkol kullanımı ve 9. Bir gruba (çeteye) üye olma olarak belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ise sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını derste uyuma- uyuklama, kopya çekme, telefonla mesajlaşma, kendi aralarında konuşma, dersle alakalı olmayan kitapları okuma, sıraya yatma ve sınıfın huzurunu bozma şeklinde tanımlanmıştır (Kesici ve Sarpkaya, 2013). Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere sınıf içi istenmeyen davranışları, eğitim öğretim ortamının etkililiğini ve verimliliğini olumsuz yönde etkileyen ve takdir edilmeyen tüm davranış kalıplarıdır (Bayar ve Kerns, 2015). Yapılan çalışmalarda en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları ders dinlememe, yanındaki arkadaşını rahatsız etme, yanındaki arkadaşı ile konuşma ve ders dışı şeylerle ilgilenme olarak belirlenmiştir (Aksu, 1999; Aydın, 2001; Boldurmaz, 2000; Civelek, 2001; Demiroğlu, 2001; Siyez, 2009).

Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini belirlemek için birçok akademik çalışma yapılmıştır. Öğrenciler sınıf içi istenmeyen davranışların nedeni olarak öğretmenlerin dersleri etkili ve verimli işlememesi şeklinde belirtirler de tek neden bu değildir. Bunun dışında Beşdok (2007) çalışmasında istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini, 1.Sınıfın fiziksel yapısından kaynaklanan nedenler, 2. Öğretmenlerden kaynaklanan nedenler, 3. Öğrenciden kaynaklanan nedenler, 4. Eğitim program ve öğretim yönteminden kaynaklanan nedenler olmak üzere 4 başlıkta toplamıştır. Öğrenci istenmeyen davranışlarının nedenlerini otoriter kuramcılar dışsal denetim hatalarına bağlamışken, demokratik kuramcılar istenmeyen davranışlarının sebeplerini öğrencilerin karşılanmayan içsel ve duygusal ihtiyaçları olarak belirlemişlerdir (Porter, 2000). Öğrencilerin sınıf içi istenmeyen davranışlarının nedenlerini bunlarla sınırlı değildir. Ayrıca sınıfın fiziksel yapısı, öğrencilere sorumluluk verme durumu, öğretmenin sınıf yönetimi konusunda yeterli bilgi ve becerisi ve öğrencilerin kendi aralarındaki ilişkiler şeklinde istenmeyen sınıf içi davranışlarının nedenlerini sıralayabiliriz (Korkmaz, 2007).

Sınıf içi istenmeyen davranışlar başta öğretmenler olmak üzere, okul yöneticileri ve eğitim alanında uzman olan birçok bilim insanını çeşitli çözüm arayışlarına yöneltmiştir. Çeşitli çalışmalar sonucunda istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesine yönelik birçok teknik geliştirilmiş ve bu alanda öğretmenlere çok sayıda hizmet içi eğitim seminerleri yapılmıştır (Ağaoğlu 2002; Celep 2002; Duman, Çetin ve Gelişli, 2004; Lewis ve Burman 2006; Little 2005; Türnüklü, 2000). Bu davranışların en aza indirilmesi ve giderilmesinde aile, öğretmen, okul yönetimi gibi paydaşların ortak hareket etmesi çok önemlidir. Fakat her ne kadar ortak adımlar atılsa da en büyük sorumluluk istenmeyen öğrenci davranışıyla karşı karşıya kalan öğretmene düşmektedir. Bu durumda öğretmenin, olumsuz davranışlarla mücadele etme, istenmeyen davranışları engelleme ve azaltma yöntemlerini etkili şekilde kullanması gerekmektedir. (Çakmak, Ercan ve Kayabaşı, 2008). İşte bu bağlamda öğretmenlerinin sınıf yönetimi konusunda yeterli bilgi ve uygulama düzeyine sahip olmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Ancak bir öğretmen sınıf yönetimi konusunda ne kadar yeterli olursa olsun spontane durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir. İşte bu durumlarda öğretmenlerin olayları nasıl kontrol etmesi gerektiğini bilmesi hem kuramsal bilgiye sahip olması hem de bu bilgiyi gerçek durumlarda uygulayabilmesi açısından değerlidir.

Öğretmenler derse ne kadar hazırlıklı gelirlerse gelsinler ya da sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar için ne kadar çok önemler alırsa alsınlar sınıf ortamlarında eğitimi olumsuz etkileyecek herhangi bir istenmeyen öğrenci davranışıyla karşılaşabilirler. Böyle bir davranışın meydana gelmesi durumunda öğretmen aşağıdaki yollardan bir ya da birkaçını eğitim öğretim sürecinde kullanabilir.

Şekil 3. İstenmeyen sorun davranışların üstesinden gelemeye yönelik teknikler

Yukarıda sıralanan yöntemlerin etkililiği öğrenci seviyesi, eğitim düzeyi, dersin içeriği gibi birçok etkene göre değişir. Ayrıca unutulmamalıdır ki bazı durumlarda sadece bir tane yöntem kullanmak yerine birden fazla yöntem istenmeyen davranışı ortadan kaldırmak için kullanılabilir (Kerr ve Nelson, 1989).

Tartışma ve Sonuç

Bu başlık altında ilgili çalışmaya yönelik elde edilen sonuçlara değinilmiştir.

Sosyal Ağların Sınıf İçi Değer Yapısı ve İstenmeyen Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkisi

Yaşare Aktaş Arnas'ın 2005 yılında yaptığı çalışmaya göre, ailelerin evlerine bilgisayarları çocuklarının ev ödevlerini yapmaları için aldığını ve bilgisayarı tüm aile bireylerinin kullandığı belirtilmiştir. Ancak çocukların % 7.8'inin bilgisayarı internet sitelerine girmek için, % 13.6'sı eğlenmek, % 5.7'sinin chat yapmak, % 22.6'sının oyun oynamak, % 19.7'sinin okul ödevleri için bilgi toplamak ve ödev yamak için kullandıkları sonucu bulunmuştur (Arnas Aktaş, 2005). Benzer şekilde "Lise Öğrencilerinin İnternet Kullanma Koşulları ile Yeterlik Düzeyleri ve Öğrencilerin İnternet Kafelere Gitme Koşulları" adlı çalışmada internet kullanan öğrencilerin % 58'i oyun oynamak, arkadaş bulmak ya da chat yapmak için internete bağlanmaktadır (Bakay, 2001). Bu araştırmalar sonucu bize öğrencilerin bilgisayarı eğitim amaçlı kullanmaktan çok farklı alanlarda kullanmakta olduklarını göstermiştir. Öğrenciler interneti sadece eğitim amaçlı kullandıklarında daha başarılı olacaklarının farkındalar. Öğrencilerle yapılan diğer bir çalışmada ise, internet kafeye giden öğrenciler internetin okul hayatlarına % 47.4 oranında kendilerine yardımcı olduğunu ve % 33.2 oranında okul başarısına olumlu katkı sağladığı görüşünde birleşmektedir (Taşpınar ve Gümüş, 2003). Ancak bilgi alış verişi sırasında oyun oynamak, chat yapmak gibi farklı etkinliklerle ilgilenmek ve buralarda fazla zaman geçirmek onları olumsuz etkilemektedir. Öğrencileri özellikle okul başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Sosyal ağ kullanımı mesleki ve sosyal işlev bozukluğuna yol açmasa da kısa süreli internet kullanım isteği sonucu ertesi gün yaşanan yorgunluk hissi başka bir olumsuzluktur. Bu araştırmalardan yola çıkılarak öğrencilerin her gece internet başında uzun süre kalmaları ertesi gün okula geç kalmalarına, okula geldiklerinde uykusuz olmalarına ve okula gelmelerine neden olmaktadır. Ayrıca öğrenciler uykusuz derse geldiklerinde derse yeterince kendilerini verememeleri nedeniyle akademik başarıları da düşmektedir.

Günümüzde internetin bilgi ve iletişim kaynağı olmasının dışında bazı kişiler için ise “bağımlılığa” dönüşmüş haldedir. İnternet kullanıcısı çocukları bekleyen en önemli risklerin başında internet bağımlılığı gelmektedir. Bunların başında da bilgisayar oyunları gelmektedir. İnternet bağımlılığı kendini üç şekilde göstermektedir. “Bilgisayar oyunu oynamak, sohbet etmek ve internette dolaşmaktır” (Esgin, 2001: 24). Özellikle oyun bağımlılığı öğrenciler arasında çok yaygındır. Oyunların bağımlılık yapmasının yanında diğer bir önemli oyunların içeriğidir. Gençler genellikle şiddet içeren savaş ve macera oyunlarını tercih etmektedirler. Amerika’da şiddetin çocuklar üzerinde etkisini görmek için çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre şiddet içerikli filimler vb. izlemenin saldırganlık için katalizör etkisi olduğu ve kişi gerçek hayatta çevresine uyguladığı üzerinde durulmuştur (Kalay, 1998). Uzun süre internet başında şiddet içeren oyun oynayan gençlerde bu şiddetti sınıf ve okul ortamına taşıyabilirler. Bu gençlerin en yakınında olan öğretmen ve öğrenciler şiddetle, kaba konuşma ve saygısızlıkla karşı karşıya kalabilirler. Öğrencilerin bu davranışları göstermesi öğretmenleri sınıf içi istenmeyen birçok davranışla baş etmek zorunda bırakmıştır.

Ayrıca internet bağımlılığı çocukların uyku ve beslenme bozukluğu, fiziksel faaliyetlerde azalma ile bedensel gelişimlerini ve sağlık durumlarını olumsuz olarak etkilemektedir (Kelleci, 2008). İnternet bağımlılığından kaynaklanan bedensel sorunlar, ellerin aynı pozisyonda kalmasından kaynaklanan ağrılar, boyun kaslarında tutulma, gözlerde yorulma, kas, sırt ve eklem ağrıları olarak belirlenmiştir (Binali, 2015). Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramına göre temel ihtiyaçları (su, yemek yeme, uyku, dinlenme vb.) karşılanmayan bireylerin üst basamaktaki ihtiyaçlarını karşılaması mümkün değildir. İnternet bağımlılığı bedensel sorunların dışında psikolojik sorunlara da neden olmaktadır. Çam ve Nur (2015) problemlili internet kullanıcıları üzerine yaptığı çalışmada fiziksel sağlık puanı, mental sağlık puanı, sosyal sağlık puanı, genel sağlık skoru, algılanan sağlık puanı ve benlik saygısı puanı normal internet kullanıcılarına göre daha düşük olduğunu, anksiyete puanı, depresyon puanı, anksiyete depresyon puanı ve ağrı puanı daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca utangaçlık, düşük benlik algısı ve depresyon gibi özelliklere sahip kullanıcılar özellikle internet bağımlılığı göstermektedir (Yang ve Tung, 2007).Yapılan başka bir çalışmada ise problemlili internet kullanıcılarının % 80’nin bipolar bozukluk, %15’nin depresif bozukluk, %20’sinin opsessif kompulsif kriterlerini taşıdıkları belirlenmiştir (Sapiara ve diğerleri, 2000). Bu araştırmalar bize öğrencilerin fiziksel, psikolojik ve sosyal açısından çeşitli sorunlar yaşadığını göstermektedir. Bu sorunları yaşamaları onların okula yeterince konsantre olamamalarına, derslere kendini yeterince verememelerine neden olmaktadır. Derslerde arka sıraya geçip uyumaları neden olmaktadır. Ayrıca öğrencilerin sosyalleşip arkadaşları ve öğretmenleriyle iyi bir iletişim yaşamalarına engel olmaktadır. Özellikle okul çağındaki gençlerde sık görülen internetin aşırı kullanımı, onların fiziksel ve psikolojik gelişimlerini, sosyal iletişimlerini olumsuz yönde etkileyerek, öğrencilerin akademik başarılarını düşürmektedir (Cengizhan, 2003). Öğrenci sorumluluklarından olan ödev yapma, ders çalışma gibi etkinliklerine ayrılan zamanın azalması, bu zamanın internet kullanımına ayrılması akademik başarıyı olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Esen ve Siyez, 2011).

İnterneti insan yaşamın bir parçası haline gelmesi ve yoğun kullanılmasının olumlu getirileri olduğu gibi yanlış kullanımlarından dolayı da birçok problemler ortaya çıkmaktadır. İnternetin bu şekilde yanlış kullanımı problemlili insan davranışlarını ortaya çıkarma olasılığını arttırmaktadır. Örneğin sanal ortamları kullanan kişilere zarar verme, dolandırıcılık, sanal şiddet bulunma, etik olmayan kullanım, yanlış bilgi verme veya bilgilenme, uygun olmayan içeriğe erişim ve sanal sosyal ilişkiler yolu ile doyum sağlama, internetin patolojik kullanımı veya internet bağımlılığı gibi davranışlardır (Ceyhan ve Ceyhan, 2008). Bireylerin bu şekilde internetin yanlış kullanımı bireyin toplumdan izole edilmesine, yalnızlık yaşamasına ve depresyona girmesine neden olmaktadır (Yang ve Tung, 2007). Bu araştırmalara göre internette çok fazla zaman geçirilmesinin insanları yalnızlığa ittiği, kişileri ait olduğu sosyal çevreden kopardığı, akrabalık ve arkadaşlık ilişkilerini zayıflattığı, gerçek yaşamda kendini ifade edemeyen bireylerin sanal ortamda daha rahat hareket ettiği gibi konular tartışılmaktadır. Bu tartışmalar bize gelişen teknolojiyle beraber toplum değer yargılarını değiştiğini, toplumun değişen bu değer yargıları ise kişinin kendi değerlerini değiştirmesine neden olduğu üzerine olmaktadır.

Bu sonuçlara yönelik aşağıdaki öneriler verilebilir:

- Öğrencilerin sosyal ağları amaca uygun olarak kullanmalarına yönelik konferans, seminer, paneller verilebilir.
- Öğrencilerin sosyal ağların içerisindeki unsurları eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlamak amacıyla örnek çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında uygun tepkiler verebilmeleri amacıyla uzman kişiler tarafından öğretmenlere seminer düzenlenebilir.
- İstenmeyen öğrenci davranışlarının azaltılması amacıyla öğretmen-öğrenci-aile işbirliğini sağlama konusunda ortak bir takım etkinlikler yapılabilir.
- Öğrencilerdeki değerlerin yeniden inşası veya gerekli düzeltmelerin yapılması amacıyla sınıf içinde bir takım çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Sosyal ağların kullanımının değer yapısında meydana getirdiği etkinin istenmeyen davranışlar üzerindeki etkisi üzerine çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Acquisti, A. & Gross, R. (2007). *Imagined communities: Awareness, information sharing, and privacy on the Facebook*. Proceeding of 6th Workshop on Privacy Enhancing Technologies. Robinson College, Cambridge: UK.
- Amichai-Hamburger, Y. (2002). Internet and personality. *Computers in Human Behavior*, 18,1-10.
- Ağaoğlu, E. (2002). Sınıf yönetimiyle ilgili genel olgular, Z. Kaya (Ed.). *Sınıf yönetimi* (s.1-42). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının II. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkoyunlu, B. & Tuğrul, B. (2002). Okul öncesi çocukların ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerinin bilgisayar okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 12-21.
- Akkoyunlu, B. & İsmailov, İ. (2009, Aralık). Sosyal ağ (Blogs, Facebook, Myspace) araçlarında yapılan dil yanlışları. 2. *Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*. 9-11 Aralık. Lefkoşa, K.K.T.C.
- Akkoyunlu, B. & Soylu, M. Y. (2011). Sosyal iletişim ağları ve dilin yanlış kullanımı üzerine nitel bir çalışma. *İlköğretim Online*, 10(2), 441-453.
- Aksu, Ü. (1999). *Sınıf öğretmenlerinin disiplin problemlerine yönelik sınıf yönetimi yöntemleri ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Anar, S. (1983). Değerlerin sosyolojik açıdan incelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 82, 8-44.
- Arnas Aktaş, Y. (2005). Okul öncesinde bilgisayar destekli eğitim. *Eurasian Journal of Educational Research*, 20, 36-47.
- Aydın, B. (1997). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- Aydın, B. (2001). *İlköğretim okullarında sınıf disiplininin sağlanması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bakay, M. E. (2001). *Lise öğrencilerinin internet kullanma koşulları ile yeterlik düzeyleri ve öğrencilerin internet kafelere gitme koşulları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Balay, R. & Sağlam, M. (2008). Sınıf içi olumsuz davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 56-68.
- Balcı, F. & Yelken, T. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin “değer” kavramına yükledikleri anlamlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 42-56.
- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: M.E.B. Yayınları.
- Başol, G. ve Bardakçı, S. (2008). Eğitim değerlerindeki farklılaşmalar konusunda öğretmen görüşlerine yönelik bir çalışma. *Kuram ve uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(2), 439-480.
- Bayar, A. & Kerns, J. H. (2015). Undesired behaviors faced in classroom by physics teachers in high schools. *Eurasian Journal of Physics and Chemistry Education*, 7(1), 37-45.
- Bayar, A. (2015). Sınıf içi istenmeyen (sorun) davranışları yönetmek, Çelikten, M. ve Teyfur, M. (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s. 101-118). Ankara: Anı Yayıncılık 3. Baskı.
- Beard, K. W. & Wolf, H. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Cyber Psychology & Behavior*, 3(4), 377-380.

- Besdok, D. (2007). *Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliklerinin değerlendirilmesi (Kayseri ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Binali, R. (2015). *Lise öğrencilerinde kişilik özellikleri ile internet bağımlılığı ve akademik başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Boldurmaz, A. (2000). *İlköğretim okullarındaki sınıf yönetimi süreçlerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Boyd, D. M. & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (1), 210-230.
- Bradshaw, C. P., Mitchell, M. M. & Leaf, P. J. (2010). Examining the effects of schoolwide positive behavioral interventions and supports on student outcomes: Results from a randomized controlled effectiveness trial in elementary schools. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 12 (3), 133-148.
- Büyükşener, E. (2009, Aralık). Türkiye’de sosyal ağların yeri ve sosyal medyaya bakış. *XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı*. 12-13 Aralık. Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Cavaliu-Sforza, L. L. (1993). How are values transmitted. M. Hechter, L. Nadel, R.E. Michod (Ed.). *The origin of values, sociology and economics* (p. 305-319). New York: Adline De Gruyter.
- Celep, C. (2002). *Sınıf yönetimi ve disiplin*. Ankara: Am Yayıncılık.
- Cengizhan, C. (2003, Aralık). Bilgisayar ve internet bağımlılığı. *IX. Türkiye’de İnternet Konferansı*. 11-13 Aralık. İstanbul.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımındaki yeni bir boyut: İnternet bağımlılığı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*.23,83-98.
- Ceyhan, A. A. & Ceyhan, E. (2008) Loneliness, Depression and Computer Self- Efficacy as Predictors of Problematic Internet Use, *CyberPsychology&Behavior*, 11 (6), 699-701.
- Ceylan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*,15(2),109-116.
- Ceylan, Y. (2012). Toplumsal değerler ve medya etiği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 45-58.
- Civelek, K. (2001). İlköğretimde sınıf öğretmenlerinin sınıf içi disiplini sağlamada kullandıkları yöntemler. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Collins, H. (1991). *Collins English dictionary (Third edition)*. Glasgow
- Çakmak, M., Kayabaşı, Y. & Ercan, L. (2008). Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi stratejilerine yönelik görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 89-105.
- Çam, H. H. & Nur, N. (2015). Adölesanlarda internet bağımlılığı prevenlansı ile psikopatolojik semptomlar ve obezite arasındaki ilişkinin incelenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 14(3),181-188.
- Çapri, B., Balcı, A. & Çelikkaleli, Ö. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 89-102.
- Davis, A. R. (2001) A cognitive- behavioral model of pathological of internet use. *Computers in Human Behavior*. 17(2).187-195
- Devos, G. A. & Hippler, A. A. (1969). Cultural pshychology: Comperative studies of human behavior. G. Lindzey and A. Eronson (Eds.). *The handbook of social psychology, Vol, IV* (p. 323-417). Reading, MA: Addison-Wesley.
- Demiroğlu, A. (2001). *İlköğretim okulları birinci kademedeki sınıf düzeninin sağlanmasında öğretmen özelliklerinin etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B. (2002), *İnsanca değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Duman, T., Çetin, Ş. & Gelişli, Y. (2004). Ortaöğretim öğrencilerinin, öğretmenlerin sınıfta disiplini sağlama yaklaşımlarına ilişkin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(3), 281-290.
- Durak Batıgün, A. & Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*,26(67), 1-10.

- Doğan, A.(2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Dwyer, P.(2007). Measuring the value of electronic word of mouth and its impact in consumer communities. *Journal of Interactive Marketing*, 21(2),63-79.
- Ekici, M. & Kıyıcı, M. (2012). Sosyal ağların eğitim bağlamında kullanımı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(10), 24-38.
- Erdoğan, Z. (1976). Değerler, norm ve sosyal kontrol, N. Nirun ve Z. Erdoğan, (Ed.) *Sosyoloji*. Ankara: MEB Yayınları.
- Esen, E. D. & Siyez, M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psikososyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 127-136.
- Esgin, A.(2001). Sanal dünya, çocuk ve aile. *Çocuk Çocuk Dergisi*, 9,24-26.
- Ferdig, R. (2007). Examining social software in teacher education. *Journal of Technology and Teacher Education*, 15(1), 5-10.
- Genç, H. (2010, Şubat). İnternetteki etkileşim merkezi sosyal ağlar ve e-iş 2.0 uygulamaları, *Akademik Bilişim Konferansı*. 10-12 Şubat. Muğla Üniversitesi.
- Goldberg, I. (1996). İnternet addiction disorder. In Psychom.net. accessed 15 December 2018, https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=Goldberg%2C+I.+%281996%29.+%C4%B0internet+Addiction+Disorder&btnG=
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. & Madran, O. (2010, Aralık). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. *XV. Türkiye’de İnternet Konferansı*. 2-4 Aralık. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi,
- Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Greenfield, D. (2011). The addictive properties of internet usage, K. S. Young & C. N. D. Abreu (Eds.). *İnternet addiction: A handbook and guide to evaluation and treatment* (p. 135-153). John Wiley & Sons.
- Gross, E. F. (2004). Adolescent internet use: What we expect, what teens report. *Journal of Applied Developmental Psychology*,25(6), 633-649.
- Hofstede, G. (1984). *Culture’s consequences: Comparing values behaviors, institutions and organizations across nations [Abridged]*, London: Sage Publications.
- Finn, J. D., Scott L. A. & Fish, R. M. (2008). Educational squealer of high school misbehavior. *The Journal of Educational Research*, 101(5), 259-273.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1981). *Çocuğun değeri, Türkiye’de değerler ve doğurganlık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Kalay, İ. (1998). Medyanın çocuklara etkisi, Y. İnceoğlu (Ed.). *Medya ve toplum* (s. 99-129). İstanbul: DER Yayınları.
- Karal, H. & Kokoç, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 1(3), 251-263.
- Karabatak, M. & Koç, M. (2011, Eylül). Sosyal ağların öğrenciler üzerindeki etkisinin veri madenciliği kullanılarak incelenmesi. *5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*. 22-24 Eylül. Elazığ, Türkiye.
- Kelleci, M. (2008). İnternet, cep telefonu, bilgisayar oyunlarının çocuk ve gençlerin ruh sağlığına etkileri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7(3), 253-256.
- Kerr, M. M. & Nelson, C. M. (1989). *Strategies for managing behavior problems in the classroom (3rd ed.)* Columbus, OH: Merrill.
- Kesici, A. E. & Sarpkaya, P. Y. (2013). Lise öğrencilerinin sınıf içi istenmeyen davranışları. *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature, and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 467-478.
- Kuçaridi, J. (1995). *Felsefi açıdan eğitim ve Türkiye’de eğitim*. İstanbul: Dost Kitapevi. Korkmaz, İ. (2007). İstenmeyen davranışların önlenmesi, Z. Kaya (Ed.). *Sınıf yönetimi* (s. 287-311). Ankara: PegemA Yayıncılık 7. Baskı.
- Lewis, R. & Burman, E. (2006). Providing for student voice in classroom management: Teachers’ views. *International Journal of Inclusive Education*, 1–17.
- Little, E. (2005). Secondary school teachers’ perceptions of students’ problem behaviours. *Educational Psychologist*, 25(4), 369–379.

- Morris, C.W. (1956). *Varieties of human value*. Chicago: University of Chicago Press.
- O'Brennan, L. M., Bradshaw, C. P., & Furlong, M. J. (2014). Influence of classroom and school climate on teacher perceptions of student problem behavior. *School mental health*, 6(2), 125- 136.
- Onat, F. & Alikılıç, Ö. A. (2008) Sosyal ağ sitelerinin reklam ve halkla ilişkiler ortamları olarak değerlendirilmesi. *Journal of Yaşar University*, 3(9), 1111-1143.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217- 223.
- Özkan, B. & McKenzie, B. (2008). Social networking tools for teacher education. In K. McFerrin et al. (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education International Conference* (p. 2772-2776). Chesapeake, VA: AACE.
- Özmen, F., Aküzüm, C. & Sünkür, M. (2012). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. *NWSA: Education Sciences*, 7(2), 496-506.
- Öztürk, M. & Akgün, E. (2012). Üniversite öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanma amaçları ve bu sitelerin eğitimlerinde kullanılması ile ilgili görüşleri. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 49-67.
- Porter, L. (2000). *Behaviour in schools: Theory and practice for teachers*. Philadelphia: Open University Press.
- Reinke, W. M., Herman, K. C. & Stormont, M. (2013). Classroom level positive behaviour support in schools implementing SW-PBIS: Identifying areas for enhancement. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 15, 39-50.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: Free Press.
- Rokeach, M. & Ball-Rokeach, S. J. (1989). Stability and change in American value priorities, 1968-1981. *American Psychological Association*, 44(5), 775-784.
- Shapira, N. A, Goldsmith, T. D., Keck, P. E., Khosla, U. M. & McElroy, S. L. (2000). Psychiatric features of individual with problematic internet use. *Journal of Affective Disorder*, 57(1), 267-272.
- Sarı, M. & Doğanay, A. (2009). İnsan onuruna saygı değerinin kazandırılmasında örtük program: Düşük ve yüksek okul yaşam kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9, 877-940.
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen adaylarının değerlendirmelerine göre sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını değiştirmek ve düzeltmek amacıyla yararlanılan stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIX (1), 167-187.
- Sarpkaya, P. (2007). Yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere göre resmi liselerdeki öğrenci disiplin sorunlarının nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 110- 143.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. M. Zanna (Ed.). *Advances in experimental social psychology* (p. 1-65). New York: Academic Press.
- Schwartz, S. H. (2006). A theory of cultural value orientations: Explication and applications. *Comparative Sociology*, 5(2-3), 137-182.
- Siyez, D. M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 67-80.
- Şahin, M., Sarı, S. V., Özer, Ö. & Er, S. H. (2010). Lise öğrencilerinin siber zorba davranışlarda bulunma ve maruz kalma durumlarına ilişkin görüşleri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 257-270.
- Şener, G. (2009, Aralık). Türkiye'de Facebook kullanımı araştırması. XIV. *Türkiye'de İnternet Konferansı*. 12-13 Aralık. Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Taşpınar, M. & Gümüş, Ç. (2003, Şubat). İnternet kafelerin (dijital kütüphaneler) eğitim amaçlı kullanımını teşviki. *Akademik Bilişim 2003*. 3-5 Şubat. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Tınmaz, H. (2011). *Sosyal ağ web sitelerinin eğitimde kullanılması: Facebook örneği*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Ankara.
- Türnüklü, A. (2000). Türk ve İngiliz ilköğretim öğretmenlerinin sınıf içi davranış yönetim stratejilerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(23), 449-466.
- Vural, A. & Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 20(5), 3348-3382.
- Vural, A. & Coşkun, G. (2011). Kurumsal sosyal sorumluluk ve etik. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1, 61-87.

- World Internet Stats. (2010). Facebook usage and internet statistics for August 31, 2010. [Online]
- Yalar, T. & Yanpar Yelken, Y. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 79-98.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522.
- Yang, S. C. & Tung, C. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23, 79-96.